
ЕКОЛОГІЯ ТА ЕКОНОМІКА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ

УДК 336.22 (094.4): 504: 657

DOI <https://doi.org/10.32846/2306-9716/2021.eco.2-35.12>

АНАЛІЗ РОЗМІРІВ СПЛАТИ ЕКОЛОГІЧНИХ ПОДАТКІВ НА ТЕРИТОРІЇ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ

Бондар О.Б.

Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія імені Тараса Шевченка
вул. Ліцейна, 1, 47003, м. Кременець, Тернопільська обл.
olexandr.bondar@i.ua

Збільшення кількості населення планети підвищує значне антропогенне навантаження на довкілля. Одним зі способів зменшення цього впливу та відновлення навколишнього середовища є сплата екологічних податків.

Мета роботи – проаналізувати розмір сплати екологічних податків.

Для проведення аналізу сплати екологічних податків на території західної України використовували дані із сайту www.saveecobot.com. Цей аналіз здійснювали за допомогою програми Microsoft Excel 2010, а для побудови схеми-карти використовували MapInfo Professional 12.3 та векторну карту України.

Розмір сплати екологічних податків проаналізовано на території Західної України (Волинської, Рівненської, Львівської, Тернопільської, Хмельницької, Закарпатської, Івано-Франківської та Чернівецької адміністративних областей) з 2016 до 2020 року. Так, цих податків загалом сплачено в розмірі 3,1 млрд грн. Серед адміністративних областей найбільшу частку цього податку сплачено в Львівській області (86,0% від загальної кількості податків), частка сплати екологічного податку на території інших областей є незначна (Хмельницька – 4,2%, Івано-Франківська – 3,5%, Волинська – 1,3%, Тернопільська – 0,8%, Закарпатська – 0,5% Чернівецька – 0,4%).

Проаналізовано сплату екологічних податків Західної України за викиди в атмосферне повітря (двоокисом вуглецю), розміщення відходів, скидів забруднювальних речовин у водні об'єкти в розрізі восьми адміністративних областей України станом на 2020 рік. Так, найбільшу частку сплачено екологічного податку за викиди в атмосферне повітря (89,2% від загальної кількості податків), значно менше становить частка від розміщення відходів (6,8%) та скидів забруднювальних речовин у водні об'єкти (4,0%). Наведено перелік топ-10 організацій за найбільшим обсягом сплати екологічного податку у восьми областях України.

Практичне значення результатів досліджень полягає в тому, що підвищення ефективності екологічних податків сприятиме зменшенню рівня забруднення навколишнього середовища, а це спричинить підвищення рівня здоров'я населення.
Ключові слова: екологічні податки, адміністративна область, відходи, забруднення повітря, Західна Україна.

Analysis of the amount of environmental taxes' payment in Western Ukraine. Bondar O.

Growing population of the planet increases the significant anthropogenic pressure on the environment. One of the ways to reduce this impact and restore the environment is to pay environmental taxes.

The purpose of the work was to analyze the amount of environmental taxes' payment.

To perform the analysis of the payment of environmental taxes in western Ukraine data from the website www.saveecobot.com were used. This analysis was performed using Microsoft Excel 2010, while MapInfo Professional 12.3. and vector map of Ukraine were applied to build the sketch map.

The amount of payment of environmental taxes was analyzed in western Ukraine (Volyn, Rivne, Lviv, Ternopil, Khmelnytskyi, Zakarpattia, Ivano-Frankivsk and Chernivtsi administrative regions) from 2016 to 2020. Thus, these taxes were paid in the amount of UAH 3.1 billion in total. Among administrative regions, the largest share of this tax was paid in Lviv region (86.0 % of the total amount of taxes), the share of environmental tax payment in other regions was insignificant (Khmelnytskyi – 4.2%, Ivano-Frankivsk – 3.5%, Volyn – 1.3%, Ternopil – 0.8%, Zakarpattia – 0.5%, Chernivtsi – 0.4%).

The payment of the following environmental taxes in western Ukraine was analyzed: tax for atmospheric emissions (including carbon dioxide emissions), tax for waste disposal, discharges of pollutants into water bodies as of 2020. It was revealed that the largest share of environmental tax was paid for atmospheric emissions (89.2% of the total amount of taxes), much smaller were the shares of waste disposal (6.8%) and discharges of pollutants into water bodies (4.0%). The list of the top 10 organizations by the largest amount of environmental tax payment in eight regions of Ukraine is provided.

The practical significance of the research results is that increasing efficiency of environmental taxes will contribute to reducing the level of environmental pollution, which in turn will improve the health of the population. *Key words:* environmental taxes, administrative region, waste, air pollution, western Ukraine.

Постановка проблеми. У сучасних урбанізованих умовах забезпечення екологічного добробуту є одним із ключових пріоритетів існування людства. Одним із факторів підвищення екологічного добробуту є впровадження екологічних податків, які впливатимуть фінансово і економічно на шкідливу господарську діяльність підприємств.

У Податковому кодексі України вказано, що «екологічний податок – загальнодержавний обов’язковий платіж, що справляється з фактичних обсягів викидів у атмосферне повітря, скидів у водні об’єкти забруднювальних речовин, розміщення відходів, фактичного обсягу радіоактивних відходів, що тимчасово зберігаються їх виробниками, фактичного обсягу утворених радіоактивних відходів та з фактичного обсягу радіоактивних відходів, накопичених до 1 квітня 2009 року» [6; 7].

В Україні необхідно інструментами державного управління стимулювати екологізацію виробництва шляхом застосування екологічного оподаткування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблем екологічного оподаткування в Україні присвячено значна кількість наукових публікацій таких учених, як Т.М. Шульга [9], В.А. Фостолович, А.С. Возик [8], О.В. Лега, Л.В. Яловега, Т.Б. Прийдак [4], К. Канонішена-Коваленко [2] С.О. Нікола, А.О Гусев [5]. У наукових працях вищенаведених учених охарактеризовано та проаналізовано роль та сучасний стан екологічного оподаткування та стягнення екологічного податку в Україні, а також запропоновано способи щодо його реформування.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. У цій статті наведена інформація щодо сплати екологічних податків до бюджетів областей платниками рентної плати за користування надрами. Для розвитку й контролю екологічного оподаткування в нашій державі необхідно більш суворо регулювати обсяги викидів та забезпечити своєчасну сплату цих податків.

Новизна. Уперше для областей Західної України (Львівської, Тернопільської, Івано-Франківської, Волинської, Рівненської, Хмельницької, Чернівецької та Закарпатської) проаналізовано динаміку екологічних податків із 2016 до 2020 років.

Проаналізовано класифікацію видів доходів бюджетів Західної України (із 1 січня до 31 грудня 2020 року). Складено список організацій (топ-10) за найбільшим обсягом сплати екологічного податку в Хмельницькій, Закарпатській, Івано-Франківській, Чернівецькій областях.

Методологічне або загальнонаукове значення. Для проведення досліджень використовували дані аналітики щодо екологічних податків в Україні [1]. До Західної України були уналежені такі адміністративні області (рис. 1): Волинська (1), Рівненська (2), Львівська (3), Тернопільська (4), Хмельницька (5), Чернівецька та Закарпатська (6), Івано-Франківська (7), Чернівецька (8).

Географічні координати крайніх точок регіону досліджень: на півночі – 25°15'33", 51°58'09", півдні – 24°53'05", 47°43'26", заході – 22°08'31", 48°25'43" та сході – 27°54'05", 49°11'10".

Рис. 1. Схема-карта регіону дослідження

Класифікація видів доходів бюджетів областей [1] Західної України (з 1 січня до 31 грудня 2020 року):

1) екологічний податок за викиди в атмосферне повітря (код: 19010100);

2) надходження від скидів забруднювальних речовин у водні об'єкти (код: 19010200);

3) надходження від розміщення відходів (код: 19010300);

4) екологічний податок за утворення та/або тимчасове зберігання радіоактивних відходів (код: 19010400);

5) екологічний податок за викиди в атмосферне повітря двоокису вуглецю (код: 19011000)

Аналіз цих даних проведено з використання геоінформаційних технологій (*MapInfo Professional 12.3. beta*), а також відповідних прикладних комп'ютерних програм (*Microsoft Excel 2010*).

Виклад основного матеріалу. Усього на території Західної України з 2016 до 2020 рр. сплачено податків на суму майже 3,1 млрд. грн. (табл. 1). Так, найбільшу частку податків сплачено на території Львівської

області (86,0% від загальної кількості податків), значно менше – у Хмельницькій (4,2%), Івано-Франківській (3,5 %), частка сплати в інших областях становить менше 3,2% (Волинська – 1,3%, Тернопільська – 0,8%, Закарпатська – 0,5% Чернівецька – 0,4%).

Аналіз структури сплати екологічних податків свідчить про те, що за період дослідження (із 1 січня 2016 до 31 грудня 2020 року) спостерігається певні закономірності (табл. 1):

– збільшується щорічно загальний розмір сплати екологічних податків на території таких Волинської, Тернопільської, Хмельницької, Івано-Франківської та Чернівецької областей.

– протягом одного року (2016–2017 роки) розмір сплати екологічних податків у Львівській області збільшився у 10,5 раза, з 2018 до 2019 рр. екоподаток збільшився на 31,8%, а з 2020 року сплата цього податку зменшилася у 1,5 раза порівняно з минулим роком (2019 рік).

– протягом двох років (2016–2018 роки) розмір сплати екологічних податків у Закарпатській області

Таблиця 1

Динаміка сплати екологічних податків у розрізі областей (2016–2020 рр.), млн грн.

Область	Рік					Разом
	2016	2017	2018	2019	2020	
Волинська	4,9	5,7	8,3	8,9	12,7	40,4
Рівненська	10,6	7,5	16,1	29,9	36,1	100,3
Львівська	57,1	599,3	662,5	803,1	538,4	2 660,4
Тернопільська	3,3	3,8	4,7	6,3	6,4	24,6
Хмельницька	15,5	18,6	20,7	36,0	38,1	129,0
Закарпатська	3,9	3,1	2,4	3,3	3,8	16,5
Івано-Франківська	4,3	5,5	9,5	30,7	59,7	109,7
Чернівецька	2,2	2,3	2,5	2,8	3,9	13,8
Всього	102,0	645,8	726,8	921,1	699,0	3 094,7

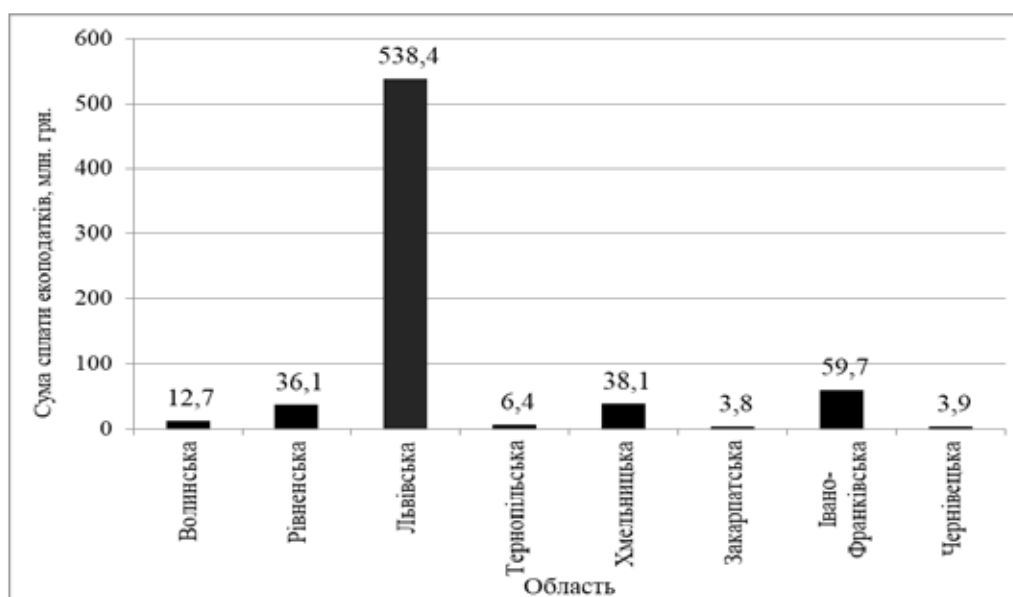

Рис. 2. Сума сплати екологічних податків у розрізі адміністративних областей, млн грн

зменшився на 38,5%, а з 2019 до 2020 рр. сплата цього податку поступово збільшується на 14,6%.

– протягом одного року (2016–2017 роки) розмір сплати екологічних податків у Рівненській області зменшився у 1,4 раза, а з 2018 до 2020 рр. загальний розмір сплати екоподатку поступово збільшується.

Найбільший обсяг сплати екологічних податків зосереджено на території Львівської області. Це пояснюється значною (великою) кількістю: чисельності місцевих жителів, підприємств [3] порівняно з іншими областями Західної України.

Усього на території дослідного об'єкта за період з 1 січня до 31 грудня 2020 року сплачено екологічних податків на суму 699,0 млн грн (рис. 2).

Так, найбільшу частку цих податків сплачено в Львівській області (77% від загальної кількості

податків), значно менше – у Рівненській (8,5%), Хмельницькій (5,4%) та Івано-Франківській (5,2%), частка сплати екоподатку в інших областях сягає менше 4,0% (Волинська – 1,8%, Тернопільська – 0,9%, Чернівецька – 0,6%, Закарпатська – 0,5%).

Види доходів до бюджету за екологічним оподаткуванням на території Західної України характеризуються певними особливостями. Так, найбільшу частку сплачено цього податку становлять викиди в атмосферне повітря: 62,8% від загальної кількості податків станом за 2020 рік, у 2,3 раза менше сплачено екоподаток за викиди в атмосферне повітря двоокису вуглецю – 26,4%, частка надходження від розміщення відходів (6,8%) та надходження від скидів забруднюючих речовин у водні об'єкти (4,0) є значно меншою (рис. 3).

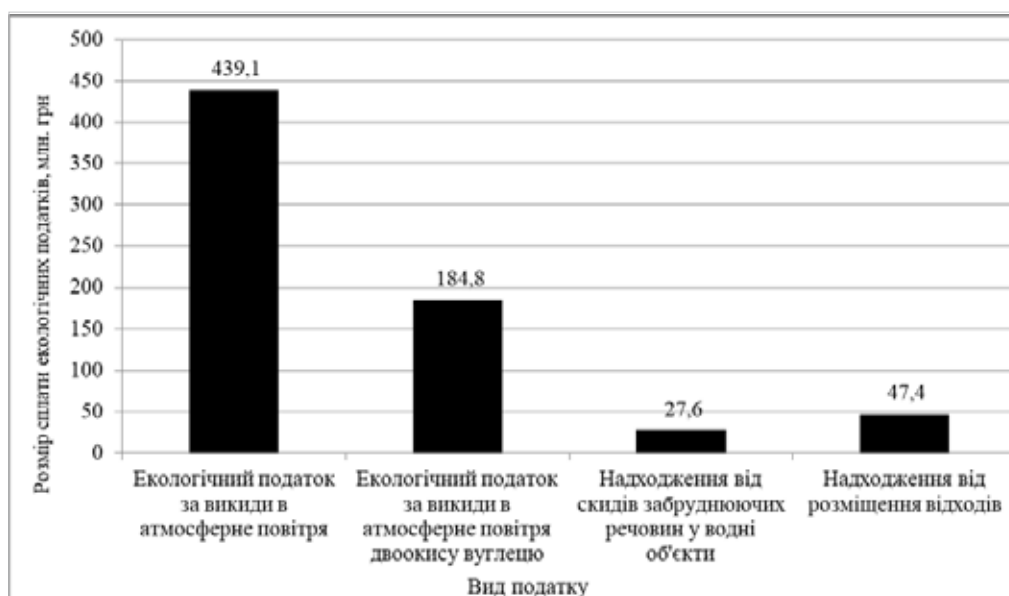

Рис. 3. Види доходів у бюджету за екологічним оподаткуванням, млн грн

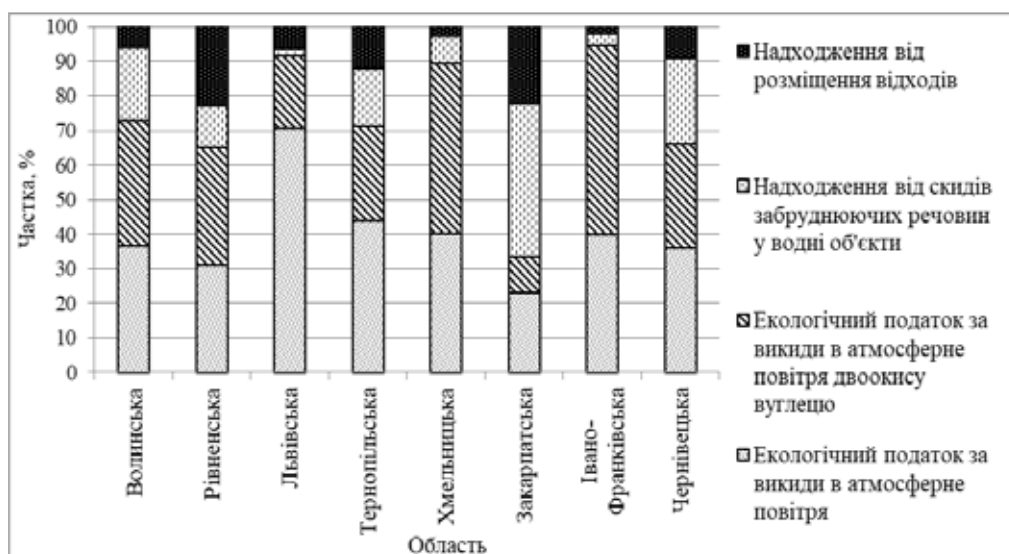

Рис. 4. Розподіл частки виду доходу бюджету залежно від виду відходу (за період із 1 січня до 31 грудня 2020 року)

Таблиця 2

**Перелік організацій (топ-10) за найбільшим обсягом сплати екологічного податку
у Волинській і Рівненській, Львівській і Тернопільській областях, %**

№	Волинська область	Частка, %	№	Рівненська область	Частка, %
1	ТОВ «ЛКПФ-УКРАЇНА»	16,1	1	ПРАТ «РІВНЕАЗОТ»	46,9
2	ДКП «ЛУЦЬКТЕПЛО»	14,1	2	КАТП 1728	16,1
3	КП «ЛУЦЬКВОДОКАНАЛ»	13,6	3	ПРАТ «ВЕРАЛЛІЯ Україна»	5,5
4	ПТМ «КОВЕЛЬТЕПЛО»	4,15	4	ТОВ «ОДЕК УКРАЇНА»	3,4
5	ТОВ «КРОНОСПАН УА»	4,12	5	ТОВ «РІВНЕТЕПЛОЕНЕРГО»	3,1
6	ПРАТ «ВОЛОДИМИР-ВОЛИНСЬКА ПТАХОФАБРИКА»	3,27	6	ТОВ «СВИСПАН ЛІМІТЕД»	2,1
7	ТЗОВ «ПТАХОКОМПЛЕКС «ГУБИН»	2,89	7	ПРАТ «КЗС»	1,8
8	ТОВ «БРЕНВЕЛЬ»	2,23	8	КП «ДУБНОВОДОКАНАЛ»	1,7
9	ТЗОВ «АГІДЕЛЬ»	2,14	9	«РІВНЕОБЛВОДОКАНАЛ»	1,3
10	ТОВ «ЛКПФ»	2,02	10	ТОВ «ВИРІВСЬКИЙ КАР'ЄР»	0,9
11	Інші	35,4	11	Інші	17,2
№	Львівська область	Частка, %	№	Тернопільська область	Частка, %
1	АТ «ДТЕК ЗАХІДЕНЕРГО»	94,3	1	КП «ТМТКЕ»	21,4
2	ЛМКП «ЛЬВІВВОДОКАНАЛ»	1,7	2	КП «ТЕРНОПІЛЬВОДОКАНАЛ»	10,7
3	ЛМКП «ЛЬВІВТЕПЛОЕНЕРГО»	0,7	3	ПАП «АГРОПРОДСЕРВІС»	6,8
4	ТЗОВ «РАДЕХІВСЬКИЙ ЦУКОР»	0,4	4	ТЗОВ «БУЧАЧАГРОХЛІБПРОМ»	4,1
5	ТЗОВ «БАРКОМ»	0,3	5	Квартирно-експлуатаційний відділ м. Тернопіль	2,0
6	ТОВ «СВІСС КРОНО»	0,3	6	КП «БУЧАЦЬКИЙ КОМБІНАТ КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ»	2,0
7	ЛКП «ЗАЛІЗНИЧНЕТЕПЛОЕНЕРГО»	0,2	7	КП «МІСЬКВОДГОСП»	2,0
8	ПРЕДСТАВНИЦТВО «ОНУР ТААХХУТ ТАШИМАДЖИЛИК ІНШААТ ТІДЖАРЕТ ВЕ САНАІ АНОНІМ ШІРКЕТІ»	0,2	8	ДП «КРЕМЕНЕЦЬКЕ УПРГ»	1,8
9	ПАТ «ЖЦПК»	0,1	9	ДП «ТЕХНІКА»	1,8
10	ПАТ «НПК-ГАЛИЧИНА»	0,1	10	ТОВ «ЕДЕМ-Ф»	1,5
11	Інші	1,8	11	Інші	45,8

Таблиця 3

Перелік організацій (топ-10) за найбільшим обсягом сплати екологічного податку в Хмельницькій, Закарпатській, Івано-Франківській, Чернівецькій областях, %

№	Хмельницька область	Частка, %	№	Закарпатська область	Частка, %
1	АТ «ПОДІЛЬСЬКИЙ ЦЕМЕНТ»	63,0	1	КП «ВОДОКАНАЛ М. УЖГОРОДА»	15,7
2	КП «МІСЬКТЕПЛОВОДЕНЕРГІЯ»	6,6	2	ВИНОГРАДІВСЬКЕ ВУЖКГ	9,8
3	МКП «ХМЕЛЬНИЦЬК-ТЕПЛОКОМУНЕНЕРГО»	4,2	3	ТДВ «ПЕРЕЧІНСЬКИЙ ЛХК»	8,3
4	ТОВ «СТАРОКОСТЯНТИНІВЦУКОР»	2,2	4	ММКП «МУКАЧІВВОДОКАНАЛ»	7,0
5	ТОВ «НАРКЕВИЦЬКИЙ ЦУКРОВИЙ ЗАВОД»	2,1	5	ХУСТСЬКЕ ВУВКГ	6,3
6	МІСЬКЕ КОМУНАЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО «ХМЕЛЬНИЦЬКВОДОКАНАЛ»	1,4	6	КП «МІСЬКВОДОКАНАЛ» МУКАЧІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ	4,0
7	ТОВ «ТЕОФІПОЛЬСЬКА ЕНЕРГЕТИЧНА КОМПАНІЯ»	1,3	7	ПРАТ «ХУСТСЬКИЙ КАР'ЄР»	3,4

Продовження таблиці 3

8	ПРАТ «ТЕОФІПОЛЬСЬКИЙ ЦУКРОВИЙ ЗАВОД»	1,3	8	УАП ТОВ «ФІШЕР-МУКАЧЕВО»	2,8
9	ТОВ «ДОРТРЕЙД ПОДІЛЛЯ»	1,2	9	КП ЧПР «ВОДОКАНАЛ ЧОП»	2,6
10	КП «ПІВДЕННО-ЗАХІДНІ ТЕПЛОМЕРЕЖ»	1,1	10	ТОВ «САНАТОРНИЙ КОМПЛЕКС «ДЕРЕНІВСЬКА КУПІЛЬ»	1,7
11	Інші	15,6	11	Інші	38,4
№	Івано-Франківська область	Частка, %	№	Чернівецька область	Частка, %
1	ПРАТ «ІВАНО-ФРАНКІВСЬКЦЕМЕНТ»	44,2	1	МКП «ЧЕРНІВЦТЕПЛО-КОМУНЕНЕРГО»	24,4
2	ДП «КАЛУСЬКА ТЕЦ-НОВА»	41,4	2	КП «ЧЕРНІВЦІ-ВОДОКАНАЛ»	18,1
3	ТОВ «КАРПАТНАФТОХІМ»	4,2	3	ПРАТ «ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ ОЛІЙНО-ЖИРОВИЙ КОМБІНАТ»	7,7
4	ТЗОВ «ГУДВЕЛЛІ Україна»	2,4	4	ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ»	3,8
5	КП «ІВАНО-ФРАНКІВСЬК-ВОДОЕКОТЕХПРОМ»	1,5	5	ТОВ «ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ ЦЕГЕЛЬНИЙ ЗАВОД № 3»	3,6
6	ДМП «ІФТКЕ»	1,3	6	СТОВ «КОТЕЛЕВЕ»	3,5
7	КП «КОЛОМІЯВОДОКАНАЛ»	0,7	7	КП «ХОТИНТЕПЛОМЕРЕЖА ХМР»	2,4
8	КП «ЖИТЛОВИК»	0,6	8	ТЗОВ «СО'ОК»	2,2
9	ТОВ «СТАНІСЛАВСЬКА ТЕПЛОЕНЕРГЕТИЧНА КОМПАНІЯ»	0,4	9	КП «НОВОСЕЛИЦЬКА МІСЬКА ТЕПЛОМЕРЕЖА»	1,6
10	ПАТ «НАФТОХІМІК ПРИКАРПАТТЯ»	0,4	10	ДОЧІРНЄ ПІДПРИЄМСТВО «М'ЯСО БУКОВИНИ»	1,4
11	Інші	2,9	11	Інші	31,5

Розмір сплати екоподатку на території Західної України є доволі різноманітним (рис. 4). Так, сплата екологічного податку за викиди в атмосферне повітря коливається від 22,8% (Закарпатська область) до 70,4% (Львівська область).

Розмір сплати екологічного податку за викиди в атмосферне повітря двоокису вуглецю на території дослідного об'єкта варіює від 10,5% (Закарпатська область) до 54,7% (Івано-Франківська область).

Розмір сплати екоподатку за надходження від скидів забруднювальних речовин у водні об'єкти на території областей Західної України коливається від 2,2% (Львівська область) до 44,4% (Закарпатська область).

Розмір сплати екологічного податку за викиди в атмосферне повітря двоокису вуглецю на території дослідного об'єкта становить від 10,5% (Закарпатська область) до 54,7% (Івано-Франківська область).

Розмір сплати екоподатку за надходження від розміщення відходів на території областей Західної України варіює від 2,1% (Івано-Франківська область) до 23,2% (Рівненська область).

Розподіл платників за сплату екологічних податків за 2020 рік є доволі значними. Так, наведено

перелік організацій (топ-10) за найбільшим обсягом сплати екологічного податку у Волинській і Рівненській, Львівській і Тернопільській (табл. 2), Хмельницькій, Закарпатській, Івано-Франківській, Чернівецькій (табл. 3) областях.

Головні висновки. Всього за п'ять років (2016–2020 роки) на території Західної України було сплачено екологічних податків у розмірі близько 3,1 млрд грн. Найбільшу частку цих податків було сплачено в Львівській області (86,0% від загальної кількості податків).

Частка сплаченого екологічного податку за викиди в атмосферне повітря становить 89,2% від загальної кількості у 2020 році, а частка розміщення відходів (6,8%), скидів забруднювальних речовин у водні об'єкти (4,0) є незначною. Сплата лише екологічних податків не вирішує екологічні проблеми Західної України.

Перспективи використання результатів дослідження. Результати аналізу сплати екологічного оподаткування можна буде використати під час формування екологічної політики України, а також в освітньому процесі.

Література

1. Екологічні податки України. SaveEcoBot. URL: <https://cutt.ly/zxMTNtu> (дата звернення: 01.04.2021)
2. Канонішена-Коваленко К.В. Екологічний податок від А до Я. Київ : Фондація «Відкрите Суспільство», 2017. 108 с.
3. Кількість активних підприємств за регіонами України та видами економічної діяльності. Ukrstat.org – публікація документів Державної Служби Статистики України. URL: <https://cutt.ly/lxMRCUQ> (дата звернення: 02.04.2021)
4. Лега О.В., Яловега Л.В., Прийдак Т.Б. Екологічний податок: особливості обліку і оподаткування у контексті нормативно-правових змін. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка*. 2017. Вип. 185. С. 231–242.
5. Нікола С.О., Гусев, А.О. Екологічне оподаткування як інструмент державного впливу на економіку природокористування. *Держава та регіони*. 2020. Вип. 4 (115). С. 108–111.
6. Податки і збори: сучасні тенденції та перспективи / Вдовиченко А.М., Козоріз Л.О., Паскалова А.Г., Пірнікоза П.В., Серебрянський Д.М., Сибірянська Ю.В., Стадник М.В.; [за заг. ред. В.М. Мазярчука]. Київ : «ФОП Лопатіна О.О.», 2019. 392 с.
7. Податковий кодекс України : Закон України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI. Дата оновлення: 13 серпня 2020 р. URL: <https://cutt.ly/Scn3REo> (дата звернення: 03.04.2021).
8. Фостолович В.А., Возик А.С. Суть екологічного податку в економіці природокористування. *Збірник наукових праць ВНАУ. Серія : Економічні науки*. 2012. № 4(70). С. 175–180.
9. Шульга Т.М. Правове регулювання екологічного податку в Україні. *Право і суспільство*. 2013. № 6.2. С. 291–294.